

Motion till riksdagen 2019/20:2665

av **Louise Meijer m.fl. (M)**

Djur och natur – så behåller vi ekosystemen

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Miljömålsrådet bör få i uppdrag att identifiera och rensa ut miljömål som överlappar varandra och styrmedel som har motverkande effekt, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att minska förekomsten av invasiva främmande arter som hotar svenska arter och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska verka för att fler invasiva främmande arter i Sverige förs in i den gemensamma unionsförteckningen för att vid behov säkerställa åtaganden av fler medlemsländer och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för bevarandet av ängs- och hagmarker genom ett konkurrenskraftigt jordbruk och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska verka för att betesförmedlingar införs i fler av Sveriges län och öka informationen om tjänsten samt tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att arbetet för att främja biologisk mångfald bör öka i stadsplanerade områden och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att den biologiska mångfalden i skogen ska värnas genom ett aktivt hållbart skogsbruk och en stark äganderätt och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen i internationella sammanhang bör vara pådrivande för att bevara biologisk mångfald och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska verka för att EU-kommissionen tar fram en utvärderingsmetod som gör det möjligt att

ändra skyddsstatus för arter i vissa regioner när gynnsam bevarandestatus uppnås och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Med biologisk mångfald avses antal arter, arternas genetiska variation samt variationen i naturtyper och biotoper i landskapet. Mångfalden har uppkommit under miljontals år av utveckling, där olika arter har uppstått, förändrats och ibland försvunnit. Det finns många goda skäl att värna den biologiska mångfalden, exempelvis etiska, ekologiska och ekonomiska skäl.

Stor biologisk mångfald krävs för att naturen ska kunna motstå och återhämta sig från påfrestningar utan att ta allvarlig skada. Biologisk mångfald är också en förutsättning för att ekosystemen ska fungera och för de ekosystemtjänster som vi drar nytta av varje dag.

Enligt Naturvårdsverket är cirka fem procent av våra djur, växter och svampar hotade till den grad att de löper risk att dö ut. Deras livsmiljöer har påverkats av miljöförstörelse och i vissa fall av rationaliseringar inom jordbruk, skogsbruk och fiske.

Det är inget nytt i jordens historia att arter dör ut. Sett över ett längre perspektiv beräknar man att 99 procent av alla arter som har uppstått har dött ut. Däremot sker det nu med en högre hastighet än tidigare och människan är en stor anledning till detta. Förlusten av biologisk mångfald är ett av världens mest akuta miljöproblem. För att hejda förlusten av biologisk mångfald krävs både nationella åtgärder och internationellt samarbete. Det positiva är att människan kan bidra till att öka den biologiska mångfalden om vi vidtar rätt åtgärder.

Det finns i dag miljömål som överlappar varandra och juridiska och ekonomiska styrmedel vilka står i konflikt med varandra. Detta gäller exempelvis för den biologiska mångfalden i övergångszonerna mellan skogs- och jordbruksmark. Å ena sidan finns det styrmedel som kan leda till att skogsbrynen blir fler och av högre kvalitet, bland annat Skogsstyrelsens stöd för anläggning och skötsel av skogsbryn. Å andra sidan innebär skogsvårdslagens krav på återplantering och definitionen av betesmark inom jordbrukarstöden en styrning som missgynnar förutsättningar för bryn och skötsel av befintliga bryn. Detta måste åtgärdas.

Likaså behöver det tydliggöras hur begreppet ”grön infrastruktur” relaterar juridiskt gentemot andra åtgärder. Faktum är att Naturvårdsverkets uppgift att arbeta med grön infrastruktur inte längre är specificerad i vare sig deras regleringsbrev eller arbetsordning. Samtidigt arbetar landets länsstyrelser med att skriva strategier om frågan. Införandet av så kallad grön infrastruktur skedde dessutom utan att det gjorts några konsekvensanalyser av hur detta påverkar till exempel äganderätt och företagande på landsbygd. Det är orimligt. Regeringen måste tydliggöra vad som gäller i denna fråga.

Invasiva främmande arter

Drygt 200 arter har sedan 1800-talet försvunnit från Sverige. Eftersom de flesta av dem inte var särskilt vanliga har påverkan på ekosystemen varit liten. Under samma tidsperiod har det tillkommit hundratals nya växt- och djurarter till den svenska floran och faunan. Några av dessa är så kallade invasiva främmande arter, alltså arter som sprider

sig från sitt ursprungliga område till nya områden och där hotar den biologiska mångfalden på ett eller annat sätt. Det kan exempelvis handla om arter som har få eller inga naturliga fiender i sin nya livsmiljö eller bär med sig sjukdomar som inhemska arter har dålig motståndskraft mot. Vilka konsekvenser detta får för det svenska ekosystemet är ännu inte helt klarlagt och konsekvenserna varierar från art till art. Men flera fall har uppmärksammats där invasiva främmande arter hotar att konkurrera ut svenska arter.

Invasiva främmande arter kan åstadkomma stora skador. Ett exempel på en invasiv främmande art är kungskrabban, vilken ursprungligen kommer från Kamtjatka vid den ryska Stillahavskusten. Kungskrabban är allätare och breder därför lätt ut sig. Ett annat exempel är den amerikanska hummern som har påträffats på svenska västkusten och som kan komma att konkurrera med vår inhemska europeiska hummer. Mårdhunden är också en invasiv främmande art som äter stora mängder bytesdjur i form av fåglar och groddjur. Spansk skogssnigel, eller mördarsnigel som den ofta kallas, lever på kadaver samt döda och levande växter. Dessa invasiva främmande arter har inte några naturliga fiender i den svenska naturen utan utgör därmed ett hot mot vår inhemska flora och fauna.

Sverige måste vidta åtgärder för att förhindra nya arter från att introduceras till vårt land. Det dröjde innan regeringen agerade, men sedan 1 januari 2019 är EU-förordningen om att bekämpa invasiva främmande arter införlivad i svensk lagstiftning. Nu gäller det att lagstiftningen implementeras och att ansvar och uppgifter i arbetet fördelas mellan relevanta myndigheter.

Enligt Naturvårdsverket finns det 400 arter som bedöms som invasiva i Sverige. Av dessa finns 11 på den gemensamma unionsförteckningen i EU över arter som inte avsiktligt får föras in till, hållas eller födas upp i EU. Det är därför av största vikt att ansvariga myndigheter rapporterar in och bekämpar invasiva främmande arter så snabbt som möjligt. Sverige bör dessutom verka för att arter som bedöms som invasiva förs in i den gemensamma unionsförteckningen för att vid behov säkerställa åtaganden från fler medlemsländer.

Ekosystemtjänster

Ekosystemtjänster är ett begrepp som beskriver de produkter och tjänster som växter och organismer ger oss människor och som påverkar vårt välbefinnande. Som exempel kan nämnas att mat, många mediciner och viktiga kemikalier har sitt ursprung i vilda arter, organismer som renar vatten, bin som pollinerar växter och växter som binder koldioxid och producerar syre. I en studie av 40 olika livsmedelsgrödor över hela jorden ökade skörden vid besök av vilda insekter i alla systemen. Att värdera ekosystemtjänster är svårt, eftersom ekosystemen ofta är sammankopplade på komplicerade sätt. Flera forskare har dock försökt beräkna värdet av ekosystemtjänster. Genom att tydliggöra värdet av ekosystemtjänster kan dessa bli en integrerad del av samhällsplaneringen.

Särskilt viktiga är så kallade nyckelarter, det vill säga arter som fyller en större funktion än andra. Utan dem skulle ekosystemen förändras drastiskt. Pollinerande insekter som bin och humlor hör hit, och även om många växter och livsmedelsgrödor kan själv- eller vindpollinera sig ökar avkastningen vid insektpollinering. År 2012 fastställde alliansregeringen ett etappmål som anger att betydelsen av den biologiska mångfalden och värdet av ekosystemtjänster ska vara allmänt kända och integreras i ekonomiska ställningstaganden, politiska avväganden och andra beslut i samhället där så är relevant och skäligt. Den strategi för biologisk mångfald som alliansregeringen

sedan presenterade år 2014 gav verktyg för att synliggöra värdet av ekosystemtjänster och deras relevans för olika sektorer och näringar. Alliansregeringen gav även Naturvårdsverket i uppdrag att genomföra en kommunikationssatsning om ekosystemtjänster under perioden 2014–2017. Som ett led i satsningen har Naturvårdsverket publicerat en guide för värdering av ekosystemtjänster som riktades till kommuner, landsting och regionförbund.

Bevarande av ängsmarker

Ett hållbart brukande av skog och mark är avgörande för att bevara den biologiska mångfalden och en förutsättning för att vi ska kunna nå flera av våra nationella miljö-kvalitetsmål. Många ängs- och hagmarker växer idag igen, bland annat på grund av för få betande djur. Fler betande djur behövs alltså för att behålla hagarna öppna och bevara den biologiska mångfald som finns där. Ängs- och hagmarkerna rymmer även viktiga kulturhistoriska värden.

Moderaterna ser stora behov av att skapa bättre förutsättningar för lantbrukare att ha betande djur i hagar, vilket i grunden handlar om att stärka svenskt jordbruks konkurrenskraft. På så sätt kan vi bevara ängs- och hagmarker samtidigt som vi skapar förutsättningar för en levande landsbygd och ett livskraftigt jordbruk. Intressant är också forskningen som beskriver vikten av betande mular på strandängar. Detta är inte bara positivt för flora och pollinerande insekter utan är också viktigt för gäddans och andra fiskarters möjlighet att leka i strandkanterna.

Betesförmedlingar, där ägare av mark som håller på att växa igen paras ihop med djurägare som behöver bete, finns i dag i 16 av 21 län, och administreras av länsstyrelsen. Möjligheten till betesförmedling bör finnas i hela Sverige. Tjänsten har i snitt 15 stycken användare per län. Informationen om den behöver spridas bredare från länsstyrelserna för att nå ut till fler.

Arbetet för att främja den biologiska mångfalden bör öka i stadsplanerade områden. Idag sker arbetet framför allt på landsbygden men här krävs förändringar. Bebyggelse försvårar utbyten mellan lokala artpopulationer, vilket på sikt gör arterna sämre anpassade för miljöförändringar och att tillhandahålla ekosystemtjänster. På samma sätt som människan planerar för bebyggelse och infrastruktur kan vi planera för livsmiljöer för växter och djur, genom grön infrastruktur och spridningskorridorer.

Ett hållbart skogsbruk

Sverige är rikt på skog, och skogen utgör en fantastisk resurs. Den privata äganderätten ligger till grund för ett framgångsrikt och hållbart svenskt skogsbruk som under hundra års tid har kombinerat ökade avverkningsnivåer med ett ökat virkesförråd. För att gynna den biologiska mångfalden gör skogsägarna bland annat frivilliga avsättningar av skog. Det finns också flera former av formellt skydd för skogsområden, såsom naturreservat och Natura 2000-områden. Enligt SCB är 27 procent av den totala arealen skogsmark i Sverige undantagen från skogsbruk.

Skogsvårdslagen föreskriver att produktionsmål och miljömål ska vara jämställda. Förvaltarskapstanken och långsiktigheten i svenskt skogsbruk gör att skogsägare kan bidra till att sällsynta eller särskilt viktiga arter finner en god livsmiljö på deras marker. Exempelvis visar forskning att skogsbrukets beslut att lämna kvar träd som småningom

blir till höga stubbar på kalhyggen leder till att fler skalbaggar och andra insekter söker sig dit. Ett sådant skogsbruk bidrar till den biologiska mångfalden och bör därför premieras. Tyvärr straffas idag istället många av de skogsägare som bedrivit ett skogsbruk med hög miljöhänsyn, då de inte tillåts genomföra planerade avverkningar med hänvisning till exempelvis artskyddsförordningen och inventeringen av nyckelbiotoper.

Moderaterna ser med oro på att incitamentsstrukturen för ett hållbart skogsbruk snedvrids på detta sätt och har därför riktat ett tillkännagivande till regeringen om att tillämpningen av artskyddsförordningen ska ses över. Det är viktigt att den äganderättsutredning som regeringen tillsatt säkerställer långsiktigt hållbara spelregler för jord- och skogsbrukare. Moderaterna kan dock konstatera att utredningen är omfattande men att utredaren får mindre än ett år på sig att presentera sina slutsatser. Det finns också risk att samma typ av problematik uppstår vid exempelvis vattenbruk, där musselodlingar och algplanteringar har stor potential att bidra till både en bättre miljö och utvecklingen av nya näringar. Inom miljöpolitiken är det därför överlag viktigt att incitament för hållbart brukande av skog, mark och vatten inte ställer produktionsmål och miljömål i konflikt med varandra. Tvärtom behövs en helhetssyn.

Internationellt samarbete

I de flesta miljöfrågor krävs samarbete mellan länder för att nå bästa effekt, och det gäller även för biologisk mångfald. Sverige har hittills anslutit sig till ett 40-tal internationella konventioner om exempelvis luftföroreningar, vattenföroreningar, naturvård och biologisk mångfald, nyttjande av levande resurser, avfallshantering, kemikaliehantering och särskilda gränsöverskridande effekter samt miljöinformation. Flera av dessa samarbeten har redan visat på goda resultat. Men IPBES (The Intergovernmental science-policy Platform on Biodiversity and Ecosystem Services) rapport om biologisk mångfald från 2019, godkänd av fler än 130 regeringar, visar att utvecklingen för den biologiska mångfalden på global nivå går åt fel håll.

Klimatförändringarna tillsammans med skogsskövling bidrar på många håll i världen till att utarma den biologiska mångfalden. Rapporten slår därför fast att ett aktivt klimatarbete gynnar den biologiska mångfalden. Sverige ska fortsatt vara en pådrivande kraft i olika internationella sammanhang för att belysa allvaret i frågan om biologisk mångfald och leda genom att fortsätta vara ett bra exempel. Fler länder behöver ta ansvar och agera för att förlusten av biologisk mångfald ska hejdas och i bästa fall upphöra.

Svenska förvaltningsmodeller både för skogen och för den svenska viltstammen kan tjäna som föredöme för hur biologisk mångfald kombineras med ekonomisk lönsamhet, jakt och turism.

Samtidigt kan vissa internationella direktiv vara svåra att förena med lokala problem. Det gäller till exempel fågelskyddsdirektivet som bland annat fredar skarv som förorsakar stora problem längs de svenska kusterna. Det behövs därför en utvärderingsmetod som gör det möjligt att ändra skyddsstatusen för arter i vissa regioner när gynnsam bevarandestatus uppnås. Moderaterna anser att det är en viktig fråga för Sverige att driva inom EU, då vi tror att det kan bevara respekten för det viktiga arbetet med biologisk mångfald.

De nordiska regeringarna har antagit ett miljöhandlingsprogram för perioden 2013–2018 samt en strategi för hållbar utveckling som bland annat syftar till att öka samverkan mellan olika sektorer. Livskraftiga ekosystem och biologisk mångfald lyfts som

särskilda fokusområden inom ramen för detta samarbete. Handlingsprogrammets och strategins övergripande syfte är att värna landskapet och kulturmiljön, att nå en hållbar användning av naturresurserna och att minska föroreningar och utsläpp.

Sverige har även undertecknat konventionen om biologisk mångfald, där vi förbinder oss att vårda vår biologiska mångfald och nyttja den på ett hållbart sätt. Avtalet innebär bland annat att skogen och marken ska brukas på ett sådant sätt att djur, växter och mikroorganismer som finns i landskapet kan leva kvar. Fisket ska ske under kontrollerade former så att bestånden inte utarmas. Planering av stadsmiljöer ska ta hänsyn till växters och djurs förutsättningar att leva där. Förutom Sverige är det drygt 170 andra länder som också har skrivit under konventionen. Det är nu viktigt att den också efterlevs av alla länder. Detsamma gäller för den av EU-kommissionen framtagna strategin för hur EU ska kunna nå de globala målen inom konventionen om biologisk mångfald.

Vikten av internationellt samarbete i miljöfrågor och livskraftiga ekosystem genomsyrar all moderat miljöpolitik. Fler av Moderaternas förslag på detta område finns beskrivna i våra motioner om exempelvis skogsbruk, jordbruk, viltvård samt fiske, hav och vattendrag.

Louise Meijer (M)

John Widegren (M)

Betty Malmberg (M)

Marléne Lund Kopparklint (M)